

Дзіцячая творчасць і Мастацтва

Год выдання 34-ы
№ 14 (1273)
17 лютага 1967 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННОКАЎ БССР

II З'ЕЗД КІНЕМАТАГРАФІСТАЎ БЕЛАРУСІ

МІНСК, ДОМ МАСТАЦТВАЎ

Два дні, 14 і 15 лютага, у Мінску, у Доме мастацтваў, працаваў другі з'езд Саюза кінематаграфістаў Беларусі.

З'езд адкрыў член праўлення Саюза кінематаграфістаў БССР, рэжысёр Л. Голуб.

У прэзідыум з'езда ўвайшлі старшыня праўлення Беларускага тэатральнага аб'яднання Л. Александровіч, інструктар аддзела культуры ЦК КПСС П. Архава, рэжысёр-пастаноўшчык кінастудыі «Беларусьфільм» Л. Голуб, член рэдакцыйнай калегіі кінастудыі «Беларусьфільм» К. Губарэвіч, намеснік старшыні камісіі па драматургіі Саюза кінематаграфістаў СССР Б. Дабрадзееў, рэжысёр Вільнюскай кінастудыі А. Даўса, аператар Ржыскай кінастудыі Я. Звірбуліс, сакратар праўлення Саюза кінематаграфістаў СССР А. Карагану, рэжысёр Ржыскай кінастудыі Р. Калін, сакратар ЦК ЛКСМБ Л. Крукаў, намеснік старшыні Савета Міністраў БССР І. Клімаў, першы сакратар праўлення Саюза кінематаграфістаў БССР У. Корш-Саблін, сакратар Мінскага гаркама КПБ В. Лежэнкаў, член рэдакцыйнай калегіі кінастудыі «Беларусьфільм» М. Лужанін, рэжысёр кінастудыі імя Даўжынкі Р. Лішчыц, загадчык аддзела культуры ЦК КПБ С. Марцэлеў, рэжысёр кінастудыі імя Даўжынкі М. Машчанка, намеснік міністра культуры БССР Ю. Міківіч, старшыня Камітэта па радыё- і тэлебачанню пры Саўеце Міністраў БССР В. Палескі, галоўны рэдактар газеты «Літаратура і мастацтва» Н. Пашкевіч, старшыня Камітэта па кінематаграфіі пры Саўеце Міністраў БССР Б. Паўленак, дырэктар студыі «Беларусьфільм» В. Паўцоў, сакратар ЦК КПБ С. Пілатовіч, кінарэжысёр Л. Румянцаў, старшыня праўлення Саюза мастакоў БССР У. Стальмамон, дырэктар Мінскай студыі навукова-папулярных і хронікальна-дакументальных фільмаў М. Тараткевіч, рэжысёр студыі «Беларусьфільм» В. Тураў, кінадраматург А. Хіт (Эстонія), кінадраматург Д. Храбравіці (Масква), рэжысёр-аператар Мінскай студыі навукова-папулярных і хронікальна-дакументальных фільмаў У. Цялюк, сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў БССР І. Шамякін, сакратар праўлення Саюза кампазітараў БССР Р. Шырма, намеснік Галоўнага ўпраўлення па вытворчасці мастацкіх фільмаў Камітэта па кінематаграфіі пры Саўеце Міністраў СССР Ю. Ягораў.

Адначасна абіраецца ганаровы прэзідыум у складзе Палітбюро ЦК КПСС.

У састанні сакратарыята з'езда ўвайшлі В. Смолья, М. Фрайман, І. Вейнгоў, у састанні камісіі па выпрацоўцы рашэнняў — У. Корш-Саблін, А. Краснін, У. Цялюк, М. Лужанін, Р. Глухоўскі, К. Губарэвіч, І. Дабраляў.

- З'езд прыняў наступны парадок дня:
1. Справаздача праўлення Саюза кінематаграфістаў БССР;
 2. Справаздача рэзідэнтнай камісіі;
 3. Выбары праўлення Саюза кінематаграфістаў БССР;
 4. Выбары рэзідэнтнай камісіі.

Слова дзеяча сакратару ЦК КПБ С. Пілатовічу.
— З'езд пісьменнікаў, кампазітараў, тэатральных работнікаў, якія адбыліся, — гаворыць ён, — з'явіліся буйной падзеяй у грамадска-палітычным жыцці рэспублікі. Яны ўнеслі вялікі ўклад у распрацоўку пытанняў дзейскага развіцця культуры Савецкай Беларусі, садзейнічалі яе ўдзінню.

З'езд кінематаграфістаў, якія заваявалі вялікую папулярнасць сярод самых шырокіх мас працоўных, прывітае сёння ўвагу грамадска-палітычнай рэспублікі. Цэнтральны Камітэт КПБ надае з'езду асаблівае значэнне, бо кінематаграф аб'ядноўвае шматлікія сілы творчай інтэлігенцыі, уносіць вялікі ўклад у выхаванне нашага народа.

С. Пілатовіч зачытае прывітанне ЦК Кампартыі Беларусі другому з'езду кінематаграфістаў БССР:

ДРУГОМУ З'ЕЗДУ КІНЕМАТАГРАФІСТАЎ БССР

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі гарача вітае другі з'езд кінематаграфістаў БССР і ў яго асабе ўсіх работнікаў кінематаграфічнага рэспублікі.

Творчая праца кінематаграфістаў займае пачаснае месца ў стварэнні дзейснага сацыялізму, які будучы камунізм. Кінематаграфістаў трывала ўвайшло ў жыццё нашага народа. Лепшыя савецкія кінафільмы пераганяюць паказваюць трыумф прынцыпаў сацыялістычнага рэалізму, па праву заваяваюць усенародную любоў і сумленнае прызнанне.

Значнае развіццё за гады Савецкай улады набыло беларускае кіно. Кінематаграфісты рэспублікі стварылі ямяла хваляючых фільмаў аб гераічным жыцці нашага народа і яго дасягненнях у развіцці эканомікі і культуры.

Цяпер, калі краіна ўступіла ў юбілейны год 50-годдзя Савецкай улады, перад работнікамі кінематаграфіі Беларусі ўстаюць вялікія і адказныя задачы — лічыць больш ярка паказваць веліч прэжыдзенага шляху і перамог савецкага народа, лічыць шыры раскрываць прыгожасць душы савецкіх людзей, высакароднасць іх маральна-палітычных імкненняў, усмерна садзейнічаць далейшаму развіццю савецкага патрыятызму, дружбы і згуртавання брацкіх народаў, кніпаць савецкіх людзей на новыя подзвігі ў імя нашай сацыялістычнай Радзімы.

Вялікую ролю ў развіцці кінематаграфіі Беларусі адыграе Саюз кінематаграфістаў рэспублікі, асноўны абавязак якога — усмерна садзейнічаць прагрэсу кінематаграфіі ў цэлым і творчаму росту кожнага кінарэжысёра, выхоўваць у кінематаграфістаў рэспублікі высокую якасць мастацка-грамадзянска, які ўмею актыўна падтрымліваць і развіваць усё перадавое, прагрэсіўнае, валодае высокай патрабавальнасцю ў ацэнцы сваёй творчай працы.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі жадае другому з'езду кінематаграфістаў БССР вялікіх поспехаў у рабоце і выказае цвёрдую ўпэўненасць у тым, што кінарэжысёры, аператары, сцэнарысты, мастакі, усё дзеянне беларускага кіно будучы нахільна паміж сваё творчы намагаючы, парадуюць савецкіх людзей новымі яркімі творамі кінематаграфіі, якія кінуць наш народ на гераічныя справы ў імя перамогі камунізму.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ БЕЛАРУСІ.

ІМЭНЫ ДАСТОЙНЫХ

Перадвыбарны сход калектыву Мінскай школы № 66 вылучыў кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР на Валачэўскай выбарчай акрузе рэктара Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі Уладзіміра Уладзіміравіча Алоўнікава.

Земляробчы саўгас «Крынікі» Лёвненскага раёна на перадвыбарным сходзе аднадушна вылучылі кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР па Крынкаўскай выбарчай акрузе намесніка старшыні Саюза мастакоў БССР Андрэя Ануфрыевіча Бембеля.

Кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР па Слабадзкаўскай выбарчай акрузе на перадвыбарным сходзе калектыву саўгаса «Дружыні» аднадушна вылучылі пісьменнік Аляксандр Амаросавіч Лужанін-Караціч (Максім Лужанін), член сцэнарнай рэдакцыйнай калегіі кінастудыі «Беларусьфільм».

Першы сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Яўген Іванавіч Скурко (Максім Танк) вылучан кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР па Мірскай выбарчай акрузе калгаснікамі сельгасарцелі імя Цярука, рабочымі і служачымі саўгаса «Мірскі» Карэліцкага раёна.

АФІШЫ З'ЯВЛЯЦЦА ў КРАСАВІКУ

СТВОРАНА ПЕРШАЯ ў РЭСПУБЛІКІ АБЛАСНАЯ КАНЦЭРТНАЯ АРГАНІЗАЦЫЯ

У дырэктара пакуль няма кабінета, мастакі кіраўнік не ведае яшчэ сваіх артыстаў. Але ўжо ёсць і дырэктар, і мастакі кіраўнік Гомельскай абласной філармоніі — першы ў рэспубліцы абласной канцэртнай арганізацыі. Заслужаная дзяля культуры БССР А. Луконскага, мастака кіраўніка філармоніі, можна сустрэць у гэтым лі і ў музычным адукацыі, і ў ўпраўленні культуры абласнага камітэта, і ў рабочым інтэрнате. Клопатаў шмат, і ў першую чаргу — арганізацыйных, гаспадарчых.

Чым выклікала арганізацыя філармоніі ў вобласці? — пытаюся ў Аляксея Патровіча.

— Галоўным чынам, клопатам пра абслугованне сельскага гледача, — адказвае ён. — Канцэрты ў сельскай мясцовасці, асабліва ў аддаленых раёнах, у нас вельмі рэдка бываюць. Прыездныя гастролеры імкнуцца выбіраць найбольш блізкія пляцоўкі, звычайна ў буйных гарадах. А ў нас ёсць сельскія клубы — і вядзікія, — дзе за гэтыя гады не было ніводнай прафесійнай канцэртнай бригады. Цяпер, з арганізацыяй філармоніі, становіцца зменша. Трэба мець на ўвазе таксама, што ў бліжэйшыя гады на прамысловых прадпрыемствах будзе ўведзена пільнае рабочы тэатр. Значыць, попыт на канцэртныя бригады ўзрасце і ў горадзе.

— Якім будзе творчы састанок філармоніі?

— Пакуль магу сказаць толькі пра пачатак. Мы створым дзве бригады: эстрадную — з выканаўцамі розных жанраў і канцэртна-лекцыйную — для папулярнага музычнага мастацтва ва ўніверсітэтах культуры. Можна быць, з'явіцца ў нас і ляжная група. У бліжэйшы час філармонія аб'явіць конкурс. Відаць, мы возьмем у якасці салістаў і некаторых выпускнікоў Гомельскага музычнага вучылішча.

Апошняе пытанне: калі на рэкламных шытках з'явіцца афішы Гомельскай філармоніі?

— Работы вельмі многа, але думаю, што першую праграму мы выпусцім ужо ў канцы красавіка.

Д. РАДЗІНСКІ, кар. «Літаратуры і мастацтва».

СХОД СЕКЦЫІ КРЫТЫКІ

Адбылося чарговае паслядзіннае секцыі крытыкі Саюза пісьменнікаў Беларусі, на якой былі абмеркаваны творчасць крытыкаў і літаратуразнаўцаў А. Мельніца, А. Ліса і П. Дабрыяна.

Агляд іх творчасці зрабілі М. Верстов, Н. Плівец і Н. Перкін.

ВЯЛІКІ ЭКРАН—ВЯЛІКІМ ПАЧУЦЦАМ І СПРАВАМ

СПРАВАЗДАЧНЫ ДАКЛАД ПРАУЛЕННЯ САЮЗА КІНЕМАТАГРАФІСТАЎ БССР

У зале пасяджэнняў другога з'езда Саюза кінематаграфістаў БССР.

ФЕСТИВАЛЬ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫХ ФІЛЬМАЎ

20 лютага ў вёсках рэспублікі пачынаецца фестываль сельскагаспадарчых фільмаў, які працягнецца да 30 красавіка. У дні фестывалю будзе дэманстравацца каля 300 хронікальна-дакументальных і навукова-папулярных кінакарт. Паўсюдна перад пачаткам кінасеансаў будзе наладжана лекцыя і гутаркі спецыялістаў і перадавікоў сельскай гаспадаркі.

3 УЗНАГАРОДАЙ!

За плённую літаратурную дзейнасць і ў сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР ўзнагародзіў пісьменніка Зянона Пятра Барысавіча Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

АД ЦК КПБ, ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР І САВЕТА МІНІСТРАЎ БССР

Цэнтральны Камітэт КПБ, Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР і Савет Міністраў БССР з глыбокім жадам паведамляюць, што 15 лютага 1967 года на 64-м годзе жыцця памёр выдатны актёр савецкага тэатра, вядомы грамадскі дзеяч Беларусі, член КПСС, двойчы лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, народны артыст Савецкага Саюза Платонаў Барыс Віктаравіч.

ЦЭНТРАЛЬНЫ ПРЭЗІДЫУМ САВЕТА МІНІСТРАЎ БЕЛАРУСІ — ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР — САВЕТ МІНІСТРАЎ БЕЛАРУСКАЙ ССР

У пачатку даклада было адзначана, што другі з'езд кінематаграфістаў Беларусі сабраўся ў значна большы для краіны час — час усенароднай падрыхтоўкі да 50-годдзя першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы, барацьбы за паспяховае ажыццяўленне грандыёзных планаў камуністычнага будаўніцтва, вызначаных XXIII з'ездам КПСС. Мы стамі на парозе вялікай гістарычнай падзеі — 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна.

Нашаму мастацтву вылаў гонар аднастаўляць гераічны шлях, пройдзены савецкім народам пад кіраўніцтвам створанай і вышпаванай Леніным Камуністычнай партыі, аднастаўляць у праўдзінні і ярых мастацкіх творах веліч гістарычнага подзвігу працоўных мас.

Інтэрэсы партыі і народа з'яўляюцца для работнікаў кіно вышэйшым крытэрыем пры вырашэнні надзвычайных праблем творчасці, асэнсаванні вопыту, накопленнага шматнацыянальным савецкім кінематаграфам.

XXIII з'езд КПСС вызначыў галоўны напрамак і характар творчай дзейнасці майстроў літаратуры і мастацтва, у тым ліку і кінематаграфістаў. Гэта — стварэнне новых значных твораў, якія б захапілі глыбінёй і праўдзіннасцю адностварэння жыцця, слай ідэяўнага пафасу, высокім мастацкім майстэрствам, актыўна дапамагалі фарміраванню духоўнага аблічча будаўніцтва камунізму, выхоўвалі і садзейнічалі людзям высокай маральнай якасці, адданасці камуністычным ідэалам, пачуццю грамадзянскасці, савецкага патрыятызму і сацыялістычнага інтэлектуальнаму.

Затым у дакладзе разглядаюцца работы беларускіх кінематаграфістаў за справаздачны перыяд.

Час паміж двума з'ездамі, устаноўчым і гэтым, азнаменаваным новым уздымам беларускага кінематаграфічнага стварэннем значных па змесце і мастацкім ушаваленні твораў, актыўным творчым пошукам, далейшым колькасным і якасным ростам кінавытворчасці. Пашырыўся тэматычны і творчы дыяпазон нашай кінематаграфіі. Больш паловы беларускіх кінакарт стварэўся цяпер людзьмі, якія прыйшлі ў кінематаграф у пачатку 60-х гадоў. Яны паспяхова працуюць папелец з майстрамі старэйшага пакалення.

Прыемна, што большасць іх набыла прафесійную стабільнасць, умею гаварыць з гледачом сучаснай кінематаграфічнай мовай.

Можна без усялякіх сцідак сказаць, што гады паміж двума з'ездамі адзначаны стварэннем рэду карцінаў, якія з'явіліся нашоўным укладам у агульнасаюзную кінематаграфію. Многія з беларускіх карцін узялі значныя значныя тэмы, адлюстроўваюць гераічныя этапы барацьбы і гістарычны перамог савецкага народа.

Дваццаць поўнамэтражных ігравых фільмаў вылучыла наша мастацкая студыя за чатыры справаздачныя гады. Гэта не так ужо мала. У агульным магутны патак савецкіх фільмаў, якія штогод выходзяць на экраны, улічваючы і сярэднім лямбда фільмаў вытворчасці Беларускай студыі.

Творчасць беларускіх кінематаграфістаў у іх лепшых работах характарызуецца ідэяльнай збалансаванасцю, шырыня мастацкіх задум, эмацыянальнай разнастайнасцю.

Фільмы ўпершыню і адлюстравана маштабна, эмацыянальна, праўдзінна. Гэтая карціна сведчыць пра тое, што беларускі кінематаграфісты не абмяжоўваюць сябе вузкімі тэматычнымі рамкамі, што яны думаюць шырока і ўмеюць вырашаць у сваіх творах значныя праблемы.

Сур'ёзнай спробай усабелення вялікай жыццёвай тэмы з'явіўся фільм «Праз могілкі» (рэжысёр В. Тураў, аператар А. Забалоцкі, мастакі Е. Ігнацьеў і В. Дзяменцьеў). Вырашаны яе дэславацкія чалавечы характары, ён вызначаецца шырокай аўтарска-рэжысёрскай інтанацыяй. Герой яго — беларускі юнак Міхась і ўмудорны жыццёвым вопытам Сялон Іванавіч — прывабліваюць душой прэжыдзенасцю, чыстай думкай і імкненнямі. Фільм малалічы, паэтычны, ён пераносіць нас у свет рэзду, у асяроддзе звычайных і разам з тым незвычайных людзей. Наглядная па ўважлівую камернасць, карціна маштабная па думцы. Яна раскрывае вытокі подзвігу народа, які па загаду сэрца ўзяўся на барацьбу з фашызмам.

Значным творама на рэвалюцыйна-гістарычную тэму трэба лічыць фільм «Пісьмы да жыўых» драматурга А. Кучара і рэжысёра В. Вінаградова, аператараў М. Ардаб'еўскага і А. Княжынскага і мастака Ю. Альбініна. Яны адолелі складаны хваляючы слова пра сапраўднага камуніста, чалавека, які бескарысна аддае сябе людзям, пра веліч і прыгожасць подзвігу. Многія эпізоды карціны ўражваюць і тварым, маюць значны эмацыянальны зарадак. І калі б абстаўка трагедыі Вераніні часам не засланяла гераічнай асновай, калі б не эскізаваў у паказе жыцця гераіні, фільм мог бы вырасці ў больш буйны па сваім ідэяна-мастацкім гучанні твор.

Героіцы рэвалюцыйнай і патрыятычнай барацьбы прысвечаны лепшыя старонкі даўнянай і пасляваеннай гісторыі беларускага кіно. Фільмы 60-х гадоў — праца гэтах традыцый. У імкненні па-новаму асэнсаванню гераіку савецкага чалавека нашы кінасцэнарысты, рэжысёры, аператары і мастакі сталі больш уважліва ўглядацца ў героў сваіх фільмаў, глыбінёй пранікаць у іхнутрыны свет. Гэта абумовіла пошук новых сцэнарных вырашэнняў і стылістычных прыёмаў.

Своесобліва паказ гераічных буйняў, раскрыццё чалавечага подзвігу ў суровыя гды ваіны прынёс у кіно В. Быкаў. Па яго творах кінастудыя ажыццявіла тры пастаноўкі: «Трачкая ракета», «Альпійская балада» і «Пастка».

Многія напяралкі стварыліся «Трачкая ракета» ў знадта моцным надкрэсліванні трагізму і нават у нейкай асуджанасці гераіку карціны. Але трэба аддаць належнае аўтарам за праўдзіннасць, без прыхорашвання паказ суровага быту ваіны, назломнай стойкасці савецкага салдата. Людзі ў гэтым фільме (рэжысёр Р. Віктаравіч, аператары А. Кірылаў і М. Хубаў, мастакі В. Дзяменцьеў і Е. Ігнацьеў) паказаны буйным планам у самы цяжкі і крытычны момант свайго жыцця. На экране ва ўзвеш рост паўстаў вобраз салдата, вобраз таго, хто вастаў і перамог у гэтай ваіне. Наглядны па асобна неадоўкі, фільм трэба аднесці да твораў нашых дзён.

Гераічнаму тэму своеасабліва працягае і фільм «Альпійская балада», пастаўленыя рэжысёрам Б. Сцяпанавічам і па-майстэрна аператарам А. Забалоцкім. Герой карціны прыгожы і ў самага трагічна хвіліны. І гэта робіць фільм аптымістычным, наглядныя за трагічнае завяршэнне лёсу галоўнага гераіна — беларускага хлопца Івана Цярошкі, які гіне, ратуючы цаню сваёго жыцця Італьянскаму даўжыню Джулью. У фільме ўдалося зліць у адно цэлае грамадзянскае гучанне і мяккі лі-

рызм, выкрыццё фашызму і гін чалавечым пачуццям. Праўда жыцця стала праўдай мастацтва. Фільм стаў прыкметнай мастацкай з'явай, ён быў па вартасці адзначаны ў час Фэстывалю беларускага мастацтва ў РСФСР і Узбекістане, на аглядзе фільмаў Прыбалтыкі, Беларусі і Малдавіі. А аператар А. Забалоцкі і актрыса Л. Румянцава ўзнагароджаны дыпламамі І ступені Саюза кінематаграфістаў СССР.

Высокую ацэнку атрымала карціна рэжысёра У. Бычкова «Горад майстроў». Тэма барацьбы народа за незалежнасць, за справядлівасць атрымала ў фільме свежае вырашэнне. У фільме шмат выдумкі і фантазіі, гумару і аптымізму. Тут выявілася прафесійнае майстэрства аператара А. Княжынскага і М. Ардаб'еўскага, мастака А. Бойма. «Горад майстроў» удалося ганарова прыз на Усеаўрапейскім фестывалі ў Німеч, атрымаў першую прэмію за лепшы фільм для дзяцей і юнацтва.

Верны сваёй тэме В. Тураў у фільме «Я родам з дзяцінства» (аператар А. Княжынскі, мастак Я. Ганіч). Гэта не твор сярэдняй руні, як несправядліва схілыя лічыць яго некаторыя рэцэнзенты. Гэта карціна складаная, шматпланавая. Тут тое ж самае імкненне, што і ў першым фільме — «Праз могілкі», — расказаць пра цяжкі, але незабыты час, пра тое, што прыйшоўшы вырабаваць самому стваральніку карціны і яго аднагодкам у гады ваіны. Гэта споведзь праўдывага, шырага, усхваляванага. Іншая справа, што аўтары фільма не заўсёды ўмеюць у патаку жыццёвых уражанняў, перажыццяў імі, вызначыць галоўнае, даць сваім герам перспектыву жыцця.

Варта папярнуць яго стваральнікаў і ў тым, што вобразы хлапчукоў, пастаўленыя ў цэнтры падзеі, аказаліся недастаткова пераканачнымі. Аўтары фільма больш схільны назіраць, чым аналізаваць і раскрываць з'яву, народна яны адходзяць ад яе, уводзячы з сабою і сваіх героў. Усё гэта зніжае якасць фільма. Але баспрэжнра і тое, што аўтары не шукалі лёгкіх шляхоў для ўсабелення пастаўленай задачы, не спрашчалі яе, а хацелі сказаць сваё слова аб мужнасці народаў, аб магутным аптымізме савецкага чалавека, які здолеў пранесці сваю веру ў будучыню праз найцяжэйшыя выпрабаванні.

Станючыю ацэнку грамадскасці і добры водгук юных гледачоў атрымала карціна рэжысёра Л. Голуба, аператара Г. Уладенка і мастака Ю. Бульчыча «Плутчык едзе ў Прагу», пастаўленыя сумесна з чэхаславацкімі кінематаграфістамі і адзначаная спецыяльным прызам у Чэхаславакіі. Рэжысёр Л. Голуб этанакіравана працуе над дэцыйнай тэмай, яго фільмы шырока вядомыя не толькі ў нашай краіне, але і даросламу гледачу. Карціна «Плутчык едзе ў Прагу» прысвечана сучаснаму дзедзіну, яна расказвае пра дружбу савецкіх і чэхаславацкіх дзяцей, пра хлапчукоўскае годнасць, пра вернасць дадзенаму слову. У фільме адчуваецца зацікаўленне рэжысёра і аператара да роднага краю. З карціны ў карціну рэжысёр апылае беларусіна Палессе, яго прыроду і людзей.

Трэба, гаворыцца ў дакладзе, вітаць намагаючы рэжысёраў, якія смела бяруцца за распрацоўку сучаснай тэмы. Няхай не ўсё, можа, атрымліваецца ў іх на гэтай цяжкай ныве, але мы павінны ўсляк падтрымліваць творчых работнікаў, якіх хваляюць сучаснасць і яе праблемы.

Стужка «Ду шукаць» з'явілася першай вялікай самастойнай работай маладога рэжысёра І. Дабраляўава (аператары І. Рамішоўскі

і Ю. Цвяткоў, мастак Ю. Альбінін). Гэты фільм — спроба расказаць аб працы людзей, чыя імёны звязаны з самай грандыёзнай з'явай сучаснасці — асаўемнам космасу. Адсутнасць навізны ў канфіктах і характарах, прастацінасць і павярхоўнасць у вырашанні налізій — усё гэта вынік малапераканаўчай драматургіі. У пошуках сучаснасці формы стваральнікі фільма выпусцілі з-пад увагі такі важны момант, які сучаснасць мыслення.

І ўсё ж, нягледзячы на слабасць драматургіі і праліні рэжысёраў, фільм вабіць імкненнем ачысціць ад налету парадзіскай падзеі, выключна па сваёму значэнню, раскрыццём праўды подзвігу радавых героў космасу.

Да сучаснай праблематыкі неадразава з'яўляецца рэжысёр І. Шульман. Значная ідэя ляжала ў аснове задуму яго фільма «Крыніцы» — паказача пачатак таго новага, што вызначыла жыццё нашай вёскі ў 50-я і наступныя гады. Прывабіла гэта задума і тым, што пакаладзены ў аснову фільма раман І. Шамякіна зкарнаў важныя жыццёвыя з'явы, вызначыўшы нацыянальнае своеасаблівасцю. Фільм жа атрымаўся крыху ілюстрацыйным у раскрыцці галоўнай думкі. І ўсё ж ён захапіла імкненнем перадаць цёплым чалавечым характарам, праўду іх узаемаадносін.

У дэтэжыўным плане вырашаны фільмы «Чужое імя», таксама пастаўлены І. Шульманам (аператар А. Аўдзееў, мастак В. Белавусоў). Стваральнікі карціны відучы разую пра чалавечы лёс, пра ўвагу да чалавека, пра барацьбу за добрае, часна імя. Аднак глыбока пранікнення ў чалавечыя адносіны мы ў ім усё ж не знаёмім.

Аднак сучасная тэма ў кіно беларускімі кінематаграфістамі пакуль што вырашаецца неадвальнаючым. Мы усё яшчэ ў даўгу перад гледачом, бо не створаны паўнакронныя вобразы нашых сучаснікаў, не паказаны тая глыбокая працэсія, якія адбываюцца ў жыцці.

З дваццяткі вышпаваных студыяў за 19

ВЯЛІКІ ЭКРАН — ВЯЛІКІ ПАЧУЦЦЯ І СПРАВАМ

[Заканчэне. Пачатак на 1-й стар.]

У дакладзе прыводзіцца прыклад — фільм «Любіма» (рэжысёр Р. Віктараў, апэратар Ю. Марухін, мастак В. Дзяменцэў), гаворыцца пра яго ідэю маладзёжнасці і галоўныя героі гэтага фільма, і іх акружэнне не ўзмацняюць вышэй прыведзеныя схем станаўчых і адмоўных герояў. Здымачная група ішла ў асноўным на лініі пошукаў формы, мала клапацілася пра эмацыянальнасць характараў, імкнулася надаць шматзначнасць і падвесці праблемна-адукацыйны характар, дробныя праблемы, спадзяванні аўтараў не спраўдзіліся: фільм не прынёс творчай радасці ні студыі, ні глядачам.

Поспех мастацтва твора выражае перш за ўсё глыбіню эмацыянальнасці, пачуццёвага вобраза. Менавіта таму не прыняў глядацкі фільм «40 хвілін да святаў», выпушчаны ў 1963 годзе па сцэнарыі Р. Віктара і А. Канеўскага (рэжысёр В. Рышараў, апэратар І. Пікман). Фільм пазбаўлены адзінай задумы, абагульняючага аўтарскага погляду на мінулае і сучаснае.

Ці з'яўлялася апаўднёванне В. Труніна «Апошні хлеб» той добрай літаратурнай асновай, на якой можа ўзнікнуць значны фільм пра чаліннікаў? Пры ўсёй сваёй вонкавай прынабнасці і нестандартнасці формы апаўднёванне не мела падстаў прэзентаваць на гэта. Хоць з прафесійнага пункту гледжання рэжысёр В. Сідзімаў і апэратары А. Забалонкі і Ю. Марухін паказалі мастацкі густ і пачуццёвае суцэльнасць, дасягнулі пэўнага поспеху ў абмежаваных асобных характарах і ў вырашэнні рада сітуацый, фільм не выразае ў іх творчай працы нашых сучаснікаў.

Своеасаблівымі эксперыментамі ў стварэнні сучаснай камядзёнай казкі для дзяцей была выпучаная чатыры гады назад карціна «Увага, у горадзе чараўнік» у пастаноўцы рэжысёра У. Бычкова. Але гэты эксперымент не быў удадлым. Выявіўшы выдумку, вынаходлівасць у выяўленчым рамані фільма, стваральнікі не замілі дамагчыся яго стылёвай цітэласнасці, а, галоўнае, выкасілі зместу і думкі. Негледзячы на гэта, работа над карцінай з'яўлялася для рэжысёра той школай, якая падрыхтавала поспех наступнага фільма — «Горад майстроў».

Блізкая і вразумелая задача, якую паставіў перад сабой аўтар і рэжысёр дылогі «Колькі летаў у вольце» М. Фігуроўскай — апец, чалавеча выкасаранай прафесіі — сельскага настаўніка і праз яго біяграфію паказаць характэрныя для жыцця краіны на працягу амаль 30 гадоў. Каб паспяхова вырашыць такую складаную творчую задачу, была неабходна вялікая грамадзянская адказнасць і мастацкая сталасць. На жаль, фільм атрымаў ліострацісны, неглыбокі сваім думкамі і пачуццямі, рыхлы па кампазіцыі, у ім прысутнічаюць некалькі, неабавязковыя эпізоды. Вядома, поўнаасно адмаўляць фільм, як гэта рабілі некаторыя рэцэнзенты, негэта. Але праўда і тое, што яго асобы вартасці патанулі ў масе праці.

Лаводзіцца на жаль, канстатаваць, што творчыя ідэі студыі ў асноўным сучаснай томы даволі значныя. Перад беларускай кінематографіяй, як і раней, ва ўсёй складанасці стаіць праблема адлюстравання сучаснасці на экране, праблема стварэння буйных, яркіх, запамінальных вобразаў нашых сучаснікаў.

— Крыўдзіць, — адзначаецца ў дакладзе, — што наш час, багаты на падзеі і здзіўненні, бывае някля ўваляў у карцінах нашай студыі. У іх вельмі мала прыкмет таго, што адбылося ў жыцці рэспублікі. Пейзажы і фон вы, бадай, знойдзецца і капры шахт, і цудоўныя праспекты, што вырастаюць на руінах, і наватныя вышні на балочце. Але дзе тыя, хто ўсё гэта здзіўляе? Яны пакуль што ў глядзельнай зале, а не на экране. А на экране чартовы героі праўдападобна сфарміраваны з жоўкай, прудзіна ў чый разлітывае а партнёраў ледкія непарукальныя, якімі перапоўнены фільмы. Усё гэта, вядома, не можа закрануць за жыццё, усхваляваць наша гледача, на якога мы крывдзім, калі ён не хоча часам глядзець нашы фільмы.

Далей у дакладзе гаворыцца аб тым, што неабавязва бачыць гледачы, над чым зараз працуе калектыў студыі. Ужо закончылі камядзю «Саша-Сашанька» (аўтар сцэнарыя Л. Вакулюскага, рэжысёр В. Чацверкоў, апэратар І. Рамішэўскі, мастак В. Дзяменцэў), фільм «Усходні калідор» (сцэнарыі А. Кучара і В. Вінаградца, пастаноўка В. Вінаградца, апэратар Ю. Марухін, мастак Е. Ігнаціў), «Запомнім гэты дзень» (ранейшая назва «Радзё-ўсім», сцэнарыі А. Куляшова і М. Луканіна, пастаноўка Ю. Корш-Сабіліна, галоўны апэратар Ю. Фомічэў, мастак Ю. Альбіна, музыка кампазітара Я. Глебава). Заключэнне работа над карцінай «Тысяча воякаў» (сцэнарыі і пастаноўка А. Спецна, апэратар А. Булінін). Знаходзіцца ў вытворчасці фільм для дзяцей «Куды вядуць дарогі» (сцэнарыі К. Губаравіча, пастаноўка Л. Голуба, апэратары В. Нікалаў і Ю. Цвяткоў, мастак Ю. Бульчач). Запущаны ў вытворчасць фільм «Хрыстос прыязміўся ў Гародні» па сцэнарыі У. Караткевіча (рэжысёр У. Бычкова і С. Скарвіцкі, апэратар А. Забалонкі). Пачынаецца работа над карцінай «Вайна пад страхамі» (аўтар сцэнарыя А. Адамовіч, рэжысёр В. Тураў, апэратар С. Пятроўскі). У вытворчасці знаходзіцца рад тэлевізійных фільмаў.

У дакладзе прыводзіцца лічы. І ставіцца ступіна пытанне, ці ўзыходзіць мы ў сучаснасць лічы, якіх атрымаем у кінапрацы пасля паказу таго ці іншага фільма на экране? Ці не аддае сабізнам і фанабэрыя наша пагарда да гледача, які нібыта, калі ён не хоча глядзець наш фільм, «не дарос», «не разуме», «прымітывіны», «не дацягнуўся да ўзроўню» і г. д.

Прыводзіцца дадзеныя (за адзін год) — год выпуску фільмаў аб колькасці гледачоў, якія прагледзелі карціны нашай студыі. Калі фільм «Дзюльчына шукае бацьку» прагледзена 35 мільёнаў гледачоў, «Гадзіны спыніўся апоўначы» — 34, «Чырвоныя ліцы» — 33, то «Апошні хлеб» і «Увага, у горадзе чараўнік» прагледзена ўсяго 4 мільёны гледачоў.

На жаль, пра тое, як прынялі глядачы фільмы, выпучаныя за апошнія два гады, кінапракат лічы не мае звестак.

Далей у дакладзе гаворыцца пра дакументальна-храніцельны і навукова-папулярныя фільмы.

Інчэ нараўна надана прадукцыя беларускіх кінадакументалістаў востра крытыкавалася. Як прыклад мінулых няўдач у дакладзе называюцца поўнамэтражны фільм «Беларусь — рэспубліка мая» рэжысёра-апэратара В. Шаталава, каліровыя кароткаметражны фільм рэжысёра В. Дашука «Лясная казка», для якіх характарысты былі грубай існавочнасцю, траскучасцю тэксту і г. д.

У апошнія гады калектыў студыі навукова-папулярных і храніцельна-дакументальных фільмаў уключыў паліпесны станаўчача і стварыў німада фільмаў, якія выйшлі на перадавыя рубжы саветскай дакументальнай кінематографіі.

З найбольш значных твораў дакументальнай кінематографіі апошняга часу можна назваць «Вызваленне Савецкай Беларусі», над якім працавалі рэжысёры П. Шамшур і

М. Садковіч, поўнамэтражны фільм «Дарога без прывалу», створаны рэжысёрам-апэратарам І. Вейняровичам у садружжы з беларускімі пісьменнікамі А. Вільгоным і Р. Няхаме, пра які віднейшы кінапубліцыст Р. Кармен сказаў, што ў ім «строгоя дакументальнасць спалучаецца з высокай мастацкасцю, з вобразным раскрыццём гераічных характараў, чалавечых лёсав».

Радзё з'яўляецца ў беларускай дакументальнай кінематографіі значных работ творчай моладзі. Да іх, у прыватнасці, вярта аднесці фільм «Арліна крыніца» (аўтар сцэнарыя А. Вільгоін, рэжысёр В. Сукману, апэратар Р. Масальскі), стваральнікам якога ўдалося праз біяграфіі і лёс гераю фільма паказаць вобраз беларускага народа, народа-воіна і працаўніка.

Павысілася і якасць кароткаметражных дакументальных фільмаў. Лепшыя з іх адзначаны дыпламамі на фестывалі кінематографіі. Так, у 1964 годзе на Усеаюзным фестывалі была адзначана дыпламам работа Л. Браслаўскага, С. Фрыды і Р. Ясінскага «Урок даўжыню ў год» аб жыцці вучняў 1-га класа адной са школ Гомеля. У 1964 годзе на літаратурна-спартыўным кінафільмаў прыбальтыйскіх рэспублікі і Беларусі дыплом за лепшую рэжысёрскую работу быў прысуджаны фільму «Кастусь» Каліноўска (рэжысёр П. Шамшур). У 1965 годзе на традыцыйным аглядае-спартыўным кінематографістаў рэспублікі Прыбалтыкі, Беларусі і Малдавіі пераходны Кубак за лепшы дакументальны фільм быў прысуджаны нашаму кінапрасе аб адным з куткоў Палесся «Есць такая зямля», створанаму Г. Бекарэвічам, У. Сітвічам і Р. Масальскі. У 1966 годзе дыпламамі і ганаровымі граматамі была адзначана работа С. Спашнінова і М. Берава (фільм «Працаўнік лесу») і рад перыядычных кіначасопісаў і сюжэтаў. Добра паказалі сябе выпуснікі-дыпломнікі Усеаюзнага дыржаўнага інстытута кінематографіі, якія працуюць у наставіцтвах «Садаты крыніцы» на «Выдатна» абараніла дыплом М. Заслонова, Ф. Ослупа зняў дыпломны фільм «Зямля над галавой».

Адначасна і ў нашай дакументальнай кінапрадукцыі ўсё яшчэ намала шэрых твораў — успомнім хоць бы «Рэчышчу лірычным» рэжысёра С. Браўда, «Ноч адгукаецца» рэжысёра У. Сітвіча.

Шэраг фільмаў выклікаў вострыя спрэчкі, супярэчлівыя ацэнкі. Гэта «Сведкі вечнасці», «На старых сенажаках», «Сонца над горадам». Абмеркаванне іх, творчая дыскусія маглі б стаць вельмі папулярнымі і карыснымі для калектыву студыі. Аднак секцыя дакументальнага кіно Саюза работнікаў кінематографіі аказалася недастаткова актыўнай.

Значнае месца ў рабоце Мінскай студыі займаюць навукова-папулярныя, звычайна вучэбныя фільмы. Работа над ім патрабуе спецыяльных ведаў, і нам неабходна вырашыць праблемы спецыялізацыі творчых работнікаў студыі.

За мінулыя чатыры гады, гаворыцца далей у дакладзе, многае змянілася ў рабоце хронікі. Часопіс «Савецкая Беларусь» стаў больш разнастайны па тэматыцы, актуальны па матэрыялу. Але, як і раней, ён выходзіць з вялікім запозненнем.

Што ж перашкаджае нармальнай рабоце? Пери за ўсё — недахоп творчых кадраў. Улучаная ў самастойную гаспадарчую і творчую адзінку, хроніка не мае пастаянных творчых работнікаў. Часопіс часта бяруцца рэжысёры, у якіх «міжкарціны» перапынаюцца — бяруцца толькі дзеля таго, каб не трапіць у прастой. І атрымавацца, што чалавек на хроніцы, а думкі яго — у будучыя карціны.

Вялікі экран штодзённа наведвае нам пра ўсё важнейшыя падзеі краіны і свету. І вядома, ідэя хронікі так, як яе рабілі, некалькі гадоў назад, негэта. Трэба мяняць тэм, тэматыку, стыль, манеру, шукаць профіль часопіса.

Да гэтага часу не вырашана пытанне і пра кіналетанцы. Многія падзеі павінны быць зафіксаваны для гісторыі і захавання вечно. Трэба мець для гэтага аднаведныя сродкі і ліміт плёнік.

Значнае месца ў дакладзе адведзена набалялей сцэнарыя праблема.

За чатыры гады работы па падрыхтаваных рэдакцыйнай калегіі студыі «Беларусь» фільмаў сцэнарыяў пастаўлена 25 фільмаў. З іх 14 — па сцэнарыях беларускіх аўтараў. І ў гэтым годзе 1967 годзе з лічбы заплачаных да выпуску фільмаў — чатыры па сцэнарыях беларускіх пісьменнікаў: «Запомнім гэты дзень», «Куды вядуць дарогі», «Хрыстос прыязміўся ў Гародні» і «Вайна пад страхамі».

Дарэчы прыгадаць, што за перыяд з 1947 па 1962 год, г. зн. за 15 год у Беларусі было выпушчана толькі 29 мастацкіх фільмаў. І пры пераходзе на штогадовы выпуск лічбы фільмаў замест аднаго-двух сцэнарыя партфель студыі «Беларусь» аказалася неадаружаным. Быў зроблены тані, неажаданы ў прынцыпе, вымушаны крок, як набыць гатовыя сцэнарыі на іных студыях. За чатыры гады набылі іх пяць. Па некаторых былі пастаўлены добрыя фільмы («Масква—Генуя», «Горад майстроў»), але ў асноўным такая прантыка прыводзіла да выпуску пасрэдных, а то і проста дрэнных фільмаў, як «Сорах хрылі да святаў», «Любіма».

Вядома, беларуская кінематографія не можа і не павінна абмяжоўвацца толькі аўтарамі сваёй рэспублікі, — значнае ўва ў дакладзе, — гэта прывяло б да звыжэння тэматкі і замкненая на ўласных рамках. Акрамя таго, у нас наогул мала кінадраматургаў, каб перайсці да выпуску 7-8 фільмаў у год. Але ўсё-такі толькі на шляху прыняцця беларускіх пісьменнікаў да работы ў кіно можна вырашыць складаную сцэнарыю праблему. Вось чаму пытанне аб падрыхтоўцы прафесіянальных кадраў сцэнарыстаў застаецца вельмі вострым.

Нам усё яшчэ нестас маштабных сцэнарыяў, іхнавыя па задуме і па мастацкіх вартасцях. Два фільмы юбілейнага года — «Запомнім гэты дзень» і «Куды вядуць дарогі» — прысвечаны таме Кастрычніка на Беларусі, таме, якую беларускі кінематограф не закрануў у апошнія трыццаці з большым год.

Правамернае і ўключэнне ў план юбілейнага года сцэнарыя «Вайна пад страхамі» — па першай частцы дылогі А. Адамовіча.

Партызанская барацьба, дзе асабліва праявіўся гераізм беларускага народа, будзе доўга хваляваць савецкіх людзей і знаходзіць новыя шляхі ўваасаблення ў кінематографію.

Пашырыць жанравы дыпазон беларускага кіно фільм «Хрыстос прыязміўся ў Гародні». Сцэнарыі напісаны Ул. Караткевічам у жанры востра сатырычнай камядзі антыклерыкальнага кірунку.

На жаль, у плане 1967 года слаба прадстаўлена сучасная тэма. Усяго толькі адзін фільм — «Тысяча воякаў».

Зараз студыя мае 20 сцэнарных дагавораў, па шасці з іх ужо напісаны сцэнарыі. Гэта: «Сыны ідуць у бой» — другая частка дылогі «Партызаны» А. Адамовіча, «Мёрзлатыя пясчкі» І. Шамякіна і А. Галіева, «Геройскі Скарны» М. Садковіча, «Іван Макаравіч» І. Саўчанкі, «Матч стагоддзя» М. Антаненківа і Л. Казарынскага.

Есць падставы спадзявацца, што значнымі творамі могуць стаць фільм «Сыны ідуць у бой», фільм пра чэкіста Аранскага, над сцэнарыем якога працуюць А. Вільгоін і В. Руду, сцэнарыі М. Садковіча пра Георгія Скарну. Але гэтыя сцэнарыі і задумы трэба яшчэ разлічваць.

Цяпер студыя «Беларусьфільм», Саюз кінематографістаў і Саюз пісьменнікаў Беларусі праводзяць у рэспубліцы семінар сцэнарыстаў. У ім прымаюць удзел беларускія аўтары: І. Шамякін, А. Вільгоін, В. Руду, Г. Бекарэвіч, А. Кучар, Ю. Лаксербя. Есць і запрошаныя сцэнарысты — В. Якоў, В. Нанеці, І. Саўчанка, А. Галіев і іншыя. Амаль усё яны працуюць над сцэнарыямі, прынятыя ўжо студыяй у першым ці другім варыянтах. Прычым многія працуюць разам з рэжысёрамі, а гэта, як вядома, гарантее вытворчых перспектываў сцэнарыя.

Але які б добрыя ні былі планы, практыка паказвае, што іх ажыццэўленне амаль заўсёды затрымліваецца, ускладняецца. Селекта таксама з самага пачатку года быў парушаны рытмічны запас фільмаў у вытворчасць. Студыя мае сцэнарыі, якія альбо даўно зроблены, альбо яшчэ не зачынены канчаткова, а трэба неадкладна запустіць два сцэнарыі ў вытворчасць. Рэдакцыйнай сцэнарыяй калегіі неабходна мабілізаваць усё магчымае, каб студыя ўвайшла ў нармальны вытворчы рытм.

Пытанне своечасовага забеспячэння студыі сцэнарыямі — пытанне вельмі складанае, і не мае прычотнага значэння, хто гэтым займаецца — ці сцэнарыя аддзельнікі, ці сцэнарыя рэдакцыйнае калегіі. Важна, як працуюць гэтыя аддзельнікі. Ці ўсё ў іх робіць прадуманам? Ці ўсе магчымыя выкарыстаны? Ці правільна вядзецца работа з аўтарамі? Ал усё гэтага залежыць нармальнае жыццё студыі.

Другое пытанне не менш важнае. Маецца на ўвазе колькасць інстанцый, доўгі шлях праходжання сцэнарыя ад рабочага стала аўтара да здымачнай плянкі. Цікава, што тэрмін для напісання сцэнарыя ўстаноўлены, а тэрмін для праходжання сцэнарыя па разнастайных інстанцыях — не ўстаноўлены.

Значная ўвага ў дакладзе ўдзяляецца пытанню падрыхтоўкі кадраў і акцёрскай праблема.

Пашырэны вытворчы базы дазволіла прыцягнуць у кінематограф рэспублікі намала творчых людзей, значную групу маладых творчых работнікаў. Калі на першым з'ездзе студыі пра многа з іх гаварылі, як пра работнікаў, дык сёння можна адзначыць, што больш шмат маладых знайшла свой шлях у мастацтва, заняла прыкметнае месца ў беларускім кіно, і гэта вельмі радуе. У без прытoku новых, «свежых сіл не можа быць развіццё мастацтва».

Аднак практыка апошніх гадоў паказала, што выкарыстанне спецыялістаў, якія скончылі Усеаюзны дыржаўны інстытут кінематографіі, ідзе не зусім правільна.

Аддзел кадраў Камітэта па кінематографіі пры Саўеце Міністраў БССР не вядзе сурыёнай работы па адборы і падрыхтоўцы моладзі для вучобы ў кінаінстытуце. Вядзь, гэтым пытаннем трэба заняцца кімтату сумесна са студыяй — мастацкай і дакументальнай кінематографіі, — у кантакце з саюзам, які ў гэтым пытанні можа дапамагчы.

Трэба сачыць і дабівацца, каб моладзь, якая паступае на вучобу ў Беларусі, вярталася назад у Беларусі. Трэба паставіць на вучобу моладзь з рэспублікі не толькі ў Інстытут кінематографіі і Ленінградскі інстытут кінаінжынерна-аэрацыйна-каваліцыйнага мастацтва, але і ў навуцальныя ўстановы, якія рыхтуюць цокавых работнікаў — трымераў, бутабораў, нацсёмераў і інш. — у якіх студыя мае вялікую патрабу.

Трэба падумаць і пра станаўчачы выпускнікі інстытута кінематографіі. Калі яшчэ не так даўно гэты выпускнікі абавязкова пачыналі сваю кінематографію дзейнасць з выканання работы так званых сярэдняга звання — другімі рэжысёрамі, другімі апэратарамі, першымі асістэнтам рэжысёра, апэратара і мастака, дык зараз яны арыентуюцца на неадкладнае атрыманне самастойнай работы. Гэта прыводзіць да таго, што, па-першае, студыя перастала папаўняцца кваліфікаванымі кадрамі сярэдняга звання, і вакантныя пасады сталі займацца выпадковымі людзьмі. Па-другое, часнае вылучэнне на самастойную работу не заўсёды дае станоўчыя вынікі. Вядома, не трэба ітнуцца затрымліваць нечы рост. Вылучэнне на самастойную работу трэба, але прадуманам індывідуальна падыходзячы да кожнага выпускніка, аказваючы яму дапамогу.

Мэтазгодна, каб маладыя творчыя кадры супрацоўнічалі з вопытнымі работнікамі старэйшага пакалення, які гэта было зроблена пры камплектаванні здымачнай групы «Машыністы», дзе малады рэжысёр Ю. Дубровін працуе з вопытным апэратарам Ул. Акулчам. На жаль, фарміраванне адзымчых груп у асноўным ідзе не па прынятым мэтазгоднасці, а выпадкова — зыходзячы з наўнасці свабодных работнікаў.

Як прыры, адзначаецца ў дакладзе той факт, што на працягу 1966 года вялікая група творчых работнікаў пакінула Беларусі і перабралася ў Маскву — гэта рэжысёры М. Фігуроўскі, Р. Віктараў, апэратары Прышляў, Ардаб'еўскі, А. Княжынскі. Студыя страціла пяць добрых творчых работнікаў. Людзі выкарысталі знаходжанне ў Беларусі і добрыя да сябе адносіны ў асабістых мэтах, як трамплін да сваёй далейшай кар'еры. Мабыць, трэба нам лепш вучуцца людзей, і арыентавацца на тых, хто вяртаецца ў вытворчасць усё сваё жыццё і творчасць беларускаму кінематографу. Можна было б і не гаварыць пра гэта, калі б не назраліся сімптомы таго, што падобныя выпадкі могуць зноў паўтарыцца.

Не менш складаная і акцёрская праблема. Размова аб сучасным кінематографіе заканамерна прыводзіць да размовы пра акцёра. Трубнімаў Ульянава, Гамлет Смітанюскага, Сяргій Панавава і іншыя раз паказваюць, што акцёр у сучасным кінематографіе павінен спалучаць у сабе таленавітую індывідуальнасць майстра з асобай грамадзяніна. Менавіта пра такога акцёра марыць кожны мастак, сустрачы з такім акцёрам часам гледзю.

Пакуль акцёр будзе адначасова працаваць у тэатры, бегач на радыё і тэлебачанне, урыўкам здымаць у кожнай прапанаванай кінематографам ролі, мы не вырашым акцёрскай праблемы, не будзем мець патрабавальнага, адданага акцёра-мастак.

На прыкладзе поспехаў і няўдач беларускага кінематографістаў вядзь вельмі добра. Калі ўспомніць нашы фільмы апошніх гадоў, дык усё акцёрскае перамогі звязаны з іменамі маладых акцёраў, якія аддала службу адной музе. Гэта работы С. Макаравой у фільме «Шэсты да жыўых», Л. Румянцавай у «Альпійскіх балладах». Можна назваць яшчэ і іншыя імяны, якія раскрылі свае таленты ў нашай студыі («Масква—Генуя» і «Прач моглкі»).

Аднак, для беларускага кіно акцёрска праблема застаецца адной з галоўных, невырашаных.

Нас часта, гаворыцца ў дакладзе, справядліва папракаюць у недастатковым выкарыстанні беларускіх акцёраў, у тым, што мы, мажліва, занадта часта запрашаем акцёраў з Масквы і Ленінграда. Усё гэта правільна. Але адбываецца гэта не ад нежадання здымаць беларускіх акцёраў, не таму, што няма сярод іх таленавітых і цікавых. Мы любім нашых акцёраў, удзячы ім за многа разам зробленыя паспяхоўныя работы. Але мы паставілі тэатрам і такім умовам, пры якіх амаль немагчыма здымаць беларускіх акцёраў, таму што часта арганізацыйна нашых акцёраў здымаць больш цяжка, чым акцёраў з іных гарадоў.

Усё вядучыя акцёры мінскіх тэатраў вельмі загружаны работай у тэатры і пры існуючых штатах не маюць раўназначнай замены. Тэатральная дыржэцыя ніяк не зацікаўлена ў тым, каб адпусціць акцёра на здымкі, бо гэта вядзе да ускладнення творчага і вытворчага жыцця тэатра (замена спектакля, адмена выязных з'ездаў рэпетыцый). Акрамя таго, у самыя напружаныя час летніх экспедыцый тэатры «выязджаюць на гастролі, і тады атрымаць акцёра ўжо зусім немагчыма».

Пытанне ўзаемаадносін кіно з тэатрам павінна быць вырашана. Нашай студыі павінна быць дазволена адлічыць беларускім тэатрам пэўныя сумы пры заключэнні дагавору з акцёраў дадзенага тэатра, бо толькі гэта дазволіць стварыць узаемную зацікаўленасць паміж студыяй і тэатрам.

Мы разумеем, што выхаванне сваіх кінаакцёраў — працэс доўгі і карпатлівы, але ад яго адмаўляцца нельга, калі мы хочам мець беларускіх нацыянальных кінаакцёраў.

Далей падкрэслівана пільная патраба мець на студыі мастацкія кіраўніцтва. У свой час, калі ў калектыў уваляся вялікая група творчых моладзі з Дзяржаўнага інстытута кінематографіі, было наладжана так званое «Маладзёжнае аб'яднанне». Моладзь хутка расла, і «Маладзёжнае аб'яднанне» стала распадацца, а зараз, калі кіраўнік гэтага аб'яднання С. Скарвіцкі распачаў разам з Ул. Бычковым сумесную пастаноўку фільма «Хрыстос прыязміўся ў Гародні», маладзёжнае аб'яднанне і яго кіраўніцтва самаліквідавалася. На студыі зараз няма ніякага мастацкага кіраўніка. Магчыма, варты стварыць невялікую калегію — 3-4 чалавекі, якая дапамагла б дыржэцыі ў вырашэнні складаных творчых пытанняў.

Затым у дакладзе разглядаецца стан кінакрытыкі ў рэспубліцы. За апошні час работа кінакрытыкі рэспублікі вельмі аживалася. Апублікаваны шэраг артыкулаў, у якіх закрэпаюцца надзеі на беларускую кінематографію творчыя і арганізацыйныя праблемы. Але ў асноўным газеты рэспублікі абмяжоўваліся рэцэнзіраваннем асобных фільмаў, прычым рэцэнзійнае нестас глыбінні аналізу, які часам блытаў і надобравачлівых па сваёму тону.

Агульны недахоп нашай кінапрэсы — усё яшчэ недастаткова ўвага да каронных пытанняў развіцця нацыянальнай кінематографіі, імкненне часам абсціць вострыя вузлы.

У канцы 1966 года ў Саюзе кінематографістаў БССР была створана секцыя кінакрытыкі, і ў якую ўвайшлі кінааўтары Інстытута мастацтвазнаўства АН БССР, работнікі газет, тэлебачання, кінаінстытуту, што выступаюць у друк на пытанніх кінамастацтва. Трэба спадзявацца, што дзейнасць секцыі будзе спрыяць больш глыбокаму і ўсеабаюму адлюстраванню ў рэспубліканскай прэсе надзённых праблем развіцця нацыянальнай кінематографіі.

Самую мінімальную ўвагу ўдзяляюць кінамастацтва часопісы «Полымя», «Неман» і «Маладосць», у «Полымя», напрыклад, за 1966 год надрукаваны ўсяго адзін артыкул пад рубрыкай «У свеце мастацтва». Ніводнай работы, прысвечанай гісторыі і творчым праблемам развіцця беларускага кінамастацтва, не вылучылі за справядлівы перыяд выданняў «рэспублікі».

Пэўных поспехаў за апошні час дасягнула Беларускае тэлебачанне. Так, вялікай падзеяй у культурным жыцці рэспублікі стаў многасерыйны спектакль «Людзі на балочце» (рэжысёр-пастаноўчык А. Гуткоўч). Творчай групе стваральнікаў гэтай тэлевізійнай эпапей прысвоена званне лаўрэатаў Дзяржаўнай прэміі БССР.

Зусім нядаўна Белар

КАЛІ ТОЛКІ МЭРАПРЫЕМСТВА...

На першы погляд, раённы фестываль у Кобрыне мог бы здавацца. Справады, у раёне за апошні час павялічылася колькасць і самадзейных калектываў і іх удзельнікаў. Толькі хораў у калгасах, школах, на прадпрыемствах Кобрынінчыні сораг два. Есць некалькі аркестраў: духавых, эстрадных, народных інструментаў.

Усе калектывы і асобныя салісты былі праслуханы на «месцах», і, нарэшце, лепшыя з лепшых — амаль 300 чалавек — выступілі на сцэне раённага Дома культуры.

Панікую добрае ўражанне ўдзельнікам мастацкай самадзейнасці інструментальнага завода В. Куплі і спявак з вельмі прыгожым голасам, добрымі сціснутымі дэзясамі. Музычна праругала ў яго выкананні песня С. Тулякава «Сын Расіі». Дзёна і пластычна выканалі «Рускі танец» Марыя і Ігар Барысюкі — клубныя работнікі. Арыгінальна інсцэніравалі вядому «Камасольскую развітаную» Д. Пакраса харысты калгаса «40 год Настрычкіна». Зладжана і музыкальна спяваў хор калгаса «Новае жыццё» пад кіраўніцтвам настаўніка М. Дзёнеско і інш.

Але, на жаль, усё гэта было выключэннем. Пасля прагляду большасці нумароў хацелася задаць пытанне: ці павіна мастацкая невыразнасць, бездапаможнасць мець права на публічную дэманстрацыю, прыкрасаючы нават выдатнае імкненне? Гэта, вядома, не значыць, што ў мастацкай самадзейнасці могуць прымаць удзел толькі выключныя таленты і непаўторныя майстры. Але крытэры, ніжэй якіх не гэта апусціцца павіны існаваць.

На аглядае выступіў хор на-

стаўнікаў Кобрына, Незаўме-ла, на якой мове ён выконваў песні — ці то рускай, ці то на беларускай, — нічога не было разабраць. Ды і трымаць сябе на сцэне харысты не ўме-лі, і касцюм і былі неахайныя.

Каму-наму, а настаўнікам та-гока дараваць не гэта. Яны ў раёне самы шматлікі атрад інтэлігенцыі. З іх бярэць пры-клад у іх вучанцаў.

Паўтарам, не гэта патраба-ваць абавязкова професійна-нага ўзроўню выканання. Але захаваць пэўную эстэтычную культуру абавязаны і самадзей-ныя артысты. Гэта кожнаму пад слух — трыба толькі ставі-ца да мастацтва (ніхай і сама-дзейнага), як да святой справы, а не як да чарговага мерапры-емства, якое праводзіцца дзеля справаздачы. А на кобрынінскіх фестывалях часам кіраваліся адным — абы выпусціць на сцэ-ну больш людзей, абы было больш нумароў.

Вось стаць перад публікай дэ-кламацый. Каменны твор, змро-чны пошук, а чытае нешта вясё-лае. Або, наадварот, — стаць на сцэне так, нібы ногі ў яго на шарнірах, на твары развясная ўсмішка, у руках мікрафон. Небарак думае, што ён трымае сяк, амаль як вядомы эстрады-ны спявак. І не дагавяецца, што выглядае смешна.

Прыкрасы вынікаюць та-няны галантарэйныя ўпрыгожван-ні ў вухах і на шыі маладых спя-вакоў, іх безгустоўна папшы-ты сукенкі.

Менш за ўсё, вядома, вйнава-ты ў гэты самы выкананні. Вйна-ваты тыя, хто кіруе мастацкай самадзейнасцю, хто абавязаны выховаць высокі густ.

Вялікай надзеі мы ўсклада-лі

на калектывы самадзейнасці пры Кобрынінскім РДК, якім кіруюць таварышы са спецыяльнай аду-кацыяй. Але і тут — безгустоў-насьцю касцюмаў, невысокай вы-канавачай культуры, адсутнасці творчых пошукаў. Менавіта та-му танцы розных народаў, якія выконваліся калектывам, былі ўсе на адзін капыл — мяняліся толькі назва танца і касцюмы танцоўшчыц. Залішне зазілляцца ў РДК эстрадным і інструмен-тальным ансамблямі са «спе-цыяльным» рэпертуарам, які да таго ж выконваецца прымітыў-на.

Не ў вялікай пашане было на аглядае і мастацкае слова, у тым ліку беларускае. Выступілі толькі тры чытальнікі, прычым інструктар РДК Л. Дзегірава нават не ведала, чый твор яна выконвае.

Адуць такая рэпертуарная шэраць, калі вышучаны мно-гія ўдалыя зборнікі песень і хо-раў, вершавы, дзе сабраць шы-кавы і актуальныя па тэматыцы творы? Гэтыя зборнікі па адмі-ністрацыйнай лініі ўключаны ў абавязковы мінімум выданняў, якія Міністэрства культуры БССР прапануе выпісаць клуб-ам і дамам культуры рэспублі-кі. Усе, аказваецца, глумачыца да проста.

Рэспубліканскі і Брэсцкі аб-ласныя дамы народнай творчас-ці ўсе дапаможныя матэрыялы для аглядаў, свят і юбілейў прысылаюць у клубы і дамы культуры літаральна за некаль-кі дзён да іх правядзення.

Да таго ж, між іншым, ні ў самім Кобрыне, ні ў сельскіх клубках не магі ўспоміць, калі сюды прыязджалі металісты або кансультанты з вобласці ці з Мінска, каб дапамагчы разву-

чыць песню, Паставіць танец, раскладуць, як прачытаць твор, даць кансультацыю па сцэ-нічных касцюмах і г. д.

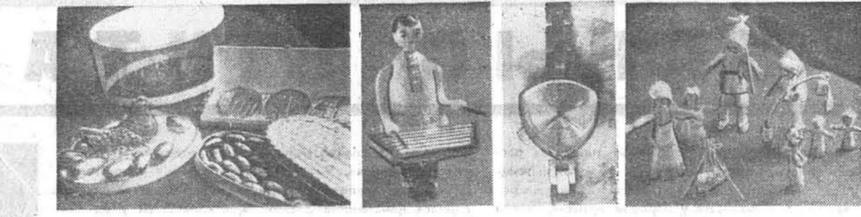
Але лічыць, што ўсе заганы, пра якія гаварылася вышэй, — з-за адсутнасці дапамогі «звер-ху», будзе няправільна. Без любві, неберажліва ставіцца да развіцця мастацкай самадзей-насці некаторыя кіраўнікі раё-на, Відаць, для іх пытанні куль-туры — другародныя. Калі перане раўнаважнам паўстае пытанне аб скарачэнні ў раёне адміністрацыйна-Упраўленняга апарату, рашылі гэта зрабіць за кошт аддзела культуры — звольнілі інспектара.

Яшчэ. Есць пастанова аб па-вельчэнні штатаў сельскіх культ-асетустановаў. Яе тут не выкон-ваюць. У апошні час у раёне за-крылі шасць з сямі найбуйных сельскіх дамоў культуры. Тлум-ачаць гэта праводзімай рэар-ганізацый — дамы культуры пераводзіцца ў клубы. А пакуль што не стала ні таго, ні друго-га.

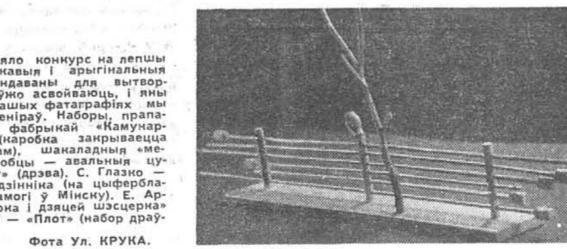
І яшчэ адна заўвага, як жа-нуць, пад занавес. Хочацца расказаць пра факты, на першы погляд дробныя, малаважныя, але якія сведчаць аб ві-значнай культуры і арганізацыі фестываляў і парваўна афіша ўваходу ў Дом культуры. І людзі ў паліто, шапках, хуст-ках, галішэх у глядзельнай зал-ле (хоць ёсць гардэр) і, бяс-конца хадзяць па зале ў час канцэрта, і г. д. Усё гэта не спрыяла стварэнню атмасферы сапраўднай творчасці на фестыв-алях.

Вось некалькі думак, якія ўзніклі ў мяне з поваду кобры-нскага фестываля. Яны магі б быць куды вясельшыя, калі б фестываль для яго арганізатараў стаў не проста чарговым мерапрыемствам, а святам і пра-глядам народных талентаў, пра-якія трыба кілапацці штодзён-на.

І. НІСЧЕВІЧ, спец. кар. «Літаратуры і мастацтва».

Міністэрства гандлю БССР правіло конкурс на лепшы суверён. Мастацкі прапанавалі шыкавы і арыгінальныя ўзоры. Больш 70 суверёнаў рэкамендаваны для вытворчасці. Некаторыя з іх фабрыкі ўжо асвоілі, і яны хутка паступяць у продаж. На нашых фатаграфіях мы паказваем некалькіх узорў суверёнаў. Наборы, прапанаваныя Мінскай навітаратарскай фабрыкай «Намуранка»: «Навука і курганізм» (наробка мастацкага мастацтва і мастацтваў), «Сялядзінны ме-далі», у палецянні са сломы наробцы — авальныя шу-керкі, С. Такарскі і «Цыбылісты» (драва), С. Глазко манет суверёнаў жаночага гадзінніка (наробка мастацтва і мастацтваў), «Перамогі ў Мінску», Е. Ар-дэменна, Т. Пісецкая і «Несцерыя і дзяцей шасцерыя» (салона, тэатральна), І. Іофе, Л. Іофе — «Плоць» (набор дра-мальных спіцаў для вяснян).

Фота Ул. КРУКА.

ФРАНЦЫЯ — БЕЛАРУСЬ

Беларусіе аддзяленне тавары-ства «СССР—Францыя» і тавары-ства «Францыя—СССР» падпісалі па-гадненне аб правядзенні ў маі га-дзіннага Дзеяў дэлегацыі ў Францыю і ў навуцкім і наву-цкім французскай культуры і наву-цкім у нашай рэспубліцы.

У Францыю, Мюне, Клерман-Фе-ране, Ларыне, Сент-Этьене, Тур-нуазі і Бардо абудуцца разна-стайныя мерапрыемствы, прысв-ячаныя нашай рэспубліцы. Тысячы французў знамяняцца з выстаў-кай беларускай народнай творч-асці, наведваюць выстаўку мастац-кай фатаграфіі. Будучы арганіза-ваны кінафестываль беларускіх маста-цкіх і дакументальных фільмаў, выстаўку творчасці беларускіх дзяцей.

Выстаўкі кіно і фоталадабок

арганізуюцца таксама ў трыццаці іных гарадах Францыі. Нашым сбрам будуць накіраваны выстаў-ка, прысвечаная 900-годдзю Мін-ска, і невялікая экспазіцыя маста-цкага музея гісторыі Вялікай Ай-чынай вайны, фоталадабок аб розных баках жыцця беларускага народа, нацыянальнай культуры суверёнаў. Беларускай мастацкай рых-туюць выстаўку графікі і мастац-кага шкла.

На працягу месяца на сценах французскіх гарадоў будуць вы-ступіць беларускія артысты. У святкаванні Дзён Савецкай Бела-русі прымуць ўдзел дэлегацыя Беларускага аддзялення таварыства «СССР—Францыя» і спецыяліза-ваная турыстычная група.

У ГОНАР ЮБІЛЕЮ

Набліжаецца 900-годдзе Мінска. Разам з беларускім народам гэ-тую дату рыхтуюцца адзначаць тысячы замежных сямей у Фін-ляндыі, Італіі, Вялікай Францыі, на Брытанскіх астравах і ў далёкай Аўстраліі.

У горадзе Націнгеме з 13 па 26 сакавіка пройдзе двухдзённым англа-савецкай дружбы ў гонар 900-годдзя Мінска. Гэтым святам будзе адзначыць і нашы мерапры-емствы, прысвечаныя 900-годдзю Са-вецкай улады, якія пройдзюць па ўсёй Англіі.

Праграма двухдзёння прад-глядзевых урачыстых вечары, лек-цыі, асвятленне выстаўкі народ-най творчасці, дэманстрацыя да-кументальных кінафільмаў аб Бе-ларусі.

Па просьбе нашых сямей рых-туюцца да адрасу ў Націнгеме шырокаяфармаатная фотавыстаўка «900-годдзе Мінска», выстаўка дзі-

цягва мяляюна, падборка бела-рускіх суверёнаў, кнігі, альбомы, букеты і кінафільмы.

ВІНШАВАННЕ СЯБРОЎ

З Камітэта белгіска-савецкай дружбы ў г. Шарлеруа прышло пісьмо. «Шматтавямання і шчыра-сці, шчыра і шчыра. Мы з вялікім задавальненнем пра-чыталі ў газеце «Літаратура і мас-тацтва» аб узмагаванні вывада горада орданам Леніна за муж-насці і героізм, прарушэння ў ва-енныя гады і ў час мірага будаў-ніцтва».

З гэтай выпадку дазваляе нам паслаць вам нашы братнія пры-танні і выказаць вам шчырую па-дзяку за вельмі ўклад насель-ніцтва Мінска ў агульную бараць-бу супраць фашысцкай захопнікаў. Для нашага аддзялення ў Шар-леруа з'яўляецца вялікім гонарам падтрымаць неспарядна і са-бросна іх сувязі з вашым герцаіным горадам».

У БАЛГАРСКАЙ ГАЗЕЦЕ

«Плюс» — балгарскі двухдзё-нны дадатак па літаратуры і мастацтва да газеты «Народна младеж», надрукаваў артыкул бе-ларускай мастацтвазнаўцы В. Ня-чай «Альпійскія вышыні духу». Аўтар расказае пра творчасць рэжысёра Б. Сялянава, яго апошні фільм «Альпійскія бала-да», пра новыя задумы белару-скіх кінематграфістаў.

— Гарыч клубі — на доспегіх ірак ра-будзіў кінемеханіка Мі-хаіла Міхайлавіча Бялградскага. Пакуль ён дабег да Ярана-Сла-бодскага сельскага клуба, поўныя агні падаралася да кінабудкі. Там — два праектары, апаратура стацыянара.

Не зваяжучы на гарачыню, Бялградскі пачаў дэманстраваць усё абсталяванне... Рыхтуючы жывіцца, кінемеханік выратаваў дзяржаўную ма-дэсць Магільскага абласнога ўпраўленне акавы грамадскага па-радку дырэктар Іллічэўскага галаўнога кінаатэатра абвясцілі М. Цішкоў.

М. ЦІШКОВ.

МУЖНАСЦЬ КІНАМЕХАНІКА

Фільм савецкага кіно. «Залатыя горы» (М).

Другая праграма. 18-00—для дзя-цей. «Чытаючы юныя». Калі ра-дзюць свету 18-00—«Сустрачы з Фран-цыяй». Дакументальны фільм. 19-10—«Наша пошта». 19-45—«Бра-цкі Рыск». Тэлевізійны фільм-спек-такль. 21-00—«Нашы госці». Гле-зі гітарыст А. М. Івануў-Брамскоў.

Першая праграма. У дапамогу за-вочнікам 7-50—«Тэхналогія ме-талы». 8-20—«Вышэйшыя матэма-тыка». 8-40—«16-тыя годаў і гео-метрыя». 9-20—«Фізика». 9-55—праграма перадач. 10-00—для школьнікаў «Будзільнік». 10-30—«Тымчасовы для ўсіх» (М). 11-00—для школьнікаў. «На парозе дзесяцігоддзя». Перадача пра ар-хітэктурна-дэкаратыўна-навукаў Палаца піянераў і школьнікаў. 11-40—«Велікі і морына». Тэлеві-зійны шахматна-шашковы клуб. 12-00—да 50-годдзя Савецкай ула-ды. А. Сандлер. «На доспегіх».

Спектакль Магільскага абласнога тэатра музычнай кампазі. 14-55—першыню свету па халек з мя-чом. Швейцарскі СССР Перадача з Філіпінскіх іспытаў (М). 12-50—«Апошні сутры» (М). 17-00—«Эстра-дэка» (М). 18-00—першыню свету па навукаў і мастацтваў (М). 18-50—«Глобальны разведка». Пра развед-ку і дэшыфраванне навукаў. 19-05—«Дзяціна». Перадача з Галандыі. 19-05—паказ нашых землякоў. «Глобальны разведка». Пра развед-ку і дэшыфраванне навукаў. 19-05—«Дзяціна». Перадача з Галандыі. 19-05—паказ нашых землякоў. 20-15—«Свята і цені». Міжнарод-ная праграма (М). 20-45—музычна-шахматы. 21-05—А. Купля. «Пры-чын». Перадача з Галандыі. 21-50—у афіры «Малодосці» (М).

Першая праграма. 13-05—пра-грама перадач. 13-10—для школь-нікаў. «Дзяціна і хлопчыкі». 13-45—«Літэратурны часопіс» (М). 14-00—«На школьных шкертках». Перадача з Кіева. 15-00—тэлевізійныя навіны. 15-20—народны музей «За Уладу Савецкай» (М). 16-00—першыню свету па скарасому бегу на кань-ках (жанчыны). Перадача з Галандыі. 17-00—клуб кінадыяраў (М). 18-00—першыню свету па скарасому бегу на каньках (жан-чыны). Перадача з Галандыі. 19-15—«Навіны мастацтваў». «Лес акце-раў». Перадача вядзе заслужаны артыст РСФСР А. Баталаў (М). 20-45—тэлевізійныя навіны (М). 21-00—«Савецкі клуб» (М). 14-55—«Ты не адзіны». Тэлевізійны фільм. 16-00—«Канцэрт». 18-35—«Уладзімір Ульянаў». Кінаафіс. 19-05—кан-цэрт (М). 20-00—«Лісна бабёр і іншыя». «Самадзейні» — спарт-смен Сатарчычкіныя фільмы. 20-45—«Звоны». «Савецкія дзверы». Мастацкі фільм (М).

Другая праграма. 11-00—для школьнікаў. «Шлях да музыкі». Перадача з Ленінграда. 11-50—па спявак і танцаў Мінска. «Дзяціна Пушкіна» (М). 12-20—для да-школьнікаў і малодшых школьнікаў. Тэатр «Званочкі» (М). 12-50—«Музычны кіеў» (М). 13-20—для вайнаў Савецкай Арміі і Флоту. «Дзень спытаныя, смелыя» (М). 14-00—«Савецкі клуб» (М). 14-55—«Ты не адзіны». Тэлевізійны фільм. 16-00—«Канцэрт». 18-35—«Уладзімір Ульянаў». Кінаафіс. 19-05—кан-цэрт (М). 20-00—«Лісна бабёр і іншыя». «Самадзейні» — спарт-смен Сатарчычкіныя фільмы. 20-45—«Звоны». «Савецкія дзверы». Мастацкі фільм (М).

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, Г. М. БУРАКІН, А. І. БУТАКОЎ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, Т. А. ДУБОВА, Г. М. ЗАГАРОДНІ, В. У. ІВАШЫН, А. М. КАШКУРЭВІЧ, В. Б. ЛАДЫГІНА, П. М. МАКАЛІ, А. Н. МАРШЫЧ, В. Р. К. САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), І. А. САНКОВА, З. Ф. СТОМА, М. Г. ТАКОЎ, Р. Р. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўтаран і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ: г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэле-фоны: прыёмная рэдакцыі — 3-24-61, намеснік галоўнага рэдактара — 3-25-25, адзнака сакара-та — 3-44-04, аддзела літаратуры — 3-21-53, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 3-24-62, аддзела вывучэння мастацтва і мастацтваў і вы-творчай эстэтыкі — 3-24-62, аддзела публіцыстыкі — 3-22-04, аддзела культуры — 3-22-04, аддзела інфармацыі — 3-44-04, карэспандэнцыйна-пункта 9 Гомелі — 2-70-83, выдавецтва — 6-25-19, бухгалтэрыі — 6-97-44.

«Літаратура і искусство»—орган Міністэрства культуры і правле-ння Саюза пісатэляў БССР, Мінск.

Друкерня выдавецтва «Звязда». Індэкс 63856. АТ 16820.

ГЭТА БЫЛО ў 1919-м

Грамадзянская вайна. Маладая рэспублі-ка Саветаў—у агні. Голад, разруха, эпідэ-мія, контррэвалюцыйныя мядзюны. Адзіны з іх — у Гомелі. Былому царскаму афіцэру Стрэкляпаву ўдаецца часова захапіць Го-лад. Але аб паўстанні ўжо ведае Ленін і па-сылае беларускім камуністам дапамогу...

Аб гэтых падзеях аб гэтым вогненным часе—прэса Аляксандра Маўсона «У бітве вя-лікай», з якой на Мінскім гарадскім фестыв-алі тэатральнай самадзейнасці выступіў народны тэатр Мінскага аўтаматэльнага за-вода.

Тэатр варты добрага слова за выбар п'есы. Ужо сам сцэнічны расказ аб тых далё-кіх хвалюючых падзеях для сучаснага гля-дача вельмі цікавы.

Пэса надзвычай складаная па кампазі-цыі і шырыні паказу падзей. У ёй многа батальных сцен, вялікая масоўна, — шмат дзеючых асоб. Увабачуць усё гэта на сцэне нялёгка, тым больш аматарам. Але, дзя-куючы настойлівай працы многіх з гэтых цяжкадзейных перадаючых...

Цяпер падрабязней аб самым спектаклі. Калі ўжо гаварыць аб некаторых яго не-дахопах, то іх трыба адрасаваць у першую чаргу драматургу і пастановшчыку, заслу-жанаму артысту БССР П. Іванову. Думаец-ца, што аўтар і рэжысёр магі стварыць ва-рыянт п'есы, разлічаны на магчымасці са-мадзейных выкананцаў. Асобныя сцэны самі праслоўны на скарачэнне, яны не пад слух масавага аматара, заслабляючы галаўно, замадураваючы тэм спекуляцыі.

Дэяны развівацца павольна, часам на-ват марудна. Спектакль патрабуе нараста-ючага рытму дзеяння, а яго вельмі часта не хапае.

Не на карысьць спектаклю запісаная на плёнку доўгая прамова аўтара перад ад-

крыццём заслоны. Тое ж самае паўтарае-ца і ў фінале. Знаходка? Не вельмі ўдалая. Тлумачыць падзеі, пра якія расказваецца ў п'есе. Але фінал—у турме. Калі б зніць не-каторыя «лірычныя адступленні», ён на-быў бы яшчэ большую цікавасць і трагі-чнае гучанне. Дарчы скажаць, гэтая апош-няя сцэна вельмі ўдала вырашана ў свет-лавых эфектах, яны падкрэслваюць жа-хлівасць засценка. Гэта ўдала професіяналь-на мастака, заслужанага дзеяча мастацтваў Каз. ССР В. Галубовіча, які многа працаваў над афармленнем самадзейнага спектакля.

Радасна, што ў пастановцы многа ўда-лых акцёрскіх работ. Салдаты Званар, Цым-балок, Босы—гэта жывыя людзі, са сваімі звычкамі, думкамі і патрабаваннямі. Яны апрануты ў аду форму, але іх не зблыта-ць. Гэта ўжо заслуга самадзейных артыстаў У. Самайловіча, У. Стрэхінінскага і В. Аб-лашчына.

А хіба можна забыць беспрытульна Ры-горку, якога з такой неспаряднасцю іграе

творак Б. Ігнаціў. Складаны вобраз доктара Вярхоўскага стварыў сласар Б. Завяцны. У рабоце самадзейнага артыста шмат выраз-ных фарбаў. Гэта цэлая біяграфія жыцця — чалавек праходзіць праз вялікія душэўныя пакуты, сцідае з сябе цяжар старых тра-дыцый і прыходзіць у новы лагер.

У гэтым спектаклі шмат эпизодных ро-ляў, большасць якіх ярка выконваюць ама-тары. Гэта Францішкі Каралін (П. Маслен-ка), буржуй Лазарышкін (П. Гарачні), удава Кохан (Е. Сергіенка), гайдук (Г. Жаркоў), Вера (Н. Унукіца), Чурыла (А. Сіманенка) і многа іншых.

Меншае ўражанне пакідаюць выкананні цэнтральных роляў. Дарчы, і вылісаны яны аўтарам значна слабей. Уваць хаця б ролю старэйшага рэжысёра Камісарова. Ён выконвае сласар Л. Шарамет. Яго старшыня—чал-век вольны, нешчыка.

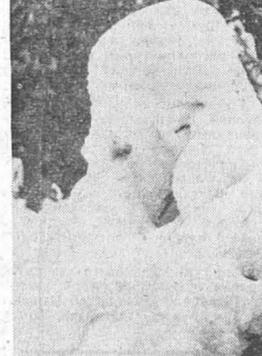
Болей ўпаўнёна адчуваюць сябе ў ка-лароце падзеі сакратар рэўкома Каганскага (М. Герасічэў) і старшыня ЧК Лява, яко-га выконвае Я. Яфімаў. Аднак апошні вы-кананца ніяк не можа справіцца з белару-скай мовай, каледчык тэст, і гэта вельмі ві-дачна ўражанне ад яго работы.

Наогул гэты спектакль—ніхай усёйкі крытыкі. Гэты недахоп характарны для ўсіх спектакляў гарадскога агляда. Але асаб-ва праявіў ён у пастановцы аўтазавадцы. Не пашанцавала ў спектаклі «ворагам». Афіцеры-мядзюны, якіх выконваюць М. Галіна, В. Маозь і М. Лагуна, не адзіны капыл. Не варты было б так негатыўна і шаржыравана малываць Стрэкляпавы вы-кананца ў М. Місюку.

Пры ўсіх недахопах спектакль «У бітве вялікай» можна лічыць творчай перамогай народнага тэатра. У святчоным рэперту-ары самадзейнага тэатральнага мастацтва Бела-русі ён зойме дастойнае месца. Але работа над пастановкай яшчэ не скончылася. І мы ду-маем, што артысты-аўтазавадцы не заспа-кояцца на дасягнутым.

С. ПЯТРОВІЧ.

ЧАГО НЕ НАРОВІЦЬ СНЕГ

Фотаздымак М. ЖАЛУДОВІЧА (БЕЛТА).

НА ТЫМ БАКУ

СТРАХ ПЕРАД ПЕСНЯЙ

Вядомы амерыканскі спявак, выкананца народных песень Піт Сігер, знаёмы і савецкім слу-хачам, у сябе на радзіме стаў аб'ектам нападак рэакцыяне-раў.

Днямі Сігер павінен быў вы-ступіць з дабрачынным канцэр-там у школе ў пасёлку Порта-ун-Хайт (паблізу Нью-Йорка), збор з якога пойдзе на патрэбы адукацыі.

Члены рэакцыяных арганіза-цый «Амерыканскі дэлегі», «Ве-тэраны замежных войскаў», «Ры-цары Калумба» ў гэтым раёне прыгрозілі артысту, што яны не спыняцца перад уживаннем сі-лы, каб перашкодзіць выступ-ленню Сігера, бо ён «з'явацца з камуністамі» і можа «зварзіць іх дзясцей камуністычнай прапа-гандай».

У рэпертуары папулярнага спявака ў ліку іншых песень — песні пратэсту супраць вайны ў В'етнаме. Рэакцыянеры пры-грозілі Сігеру таксама тое, што ў свой час ё